

สารบัญ

บทนำ กำเนิดถึงต้องพัฒนาทักษะ
เอาไว้ตั้งแต่ตอนนี้

13

บทที่ 1

ยุคที่ “อาชีพใช้ความรู้” จะหายไปเกินครึ่ง

ใคร ๆ ก็พูดถึงเรื่อง “ถูก AI แย่งงาน”
แต่กลับไม่มีใครพูดถึง “วิธีรับมือ” กันเลยสักคน

- สิ่งที่มาพร้อมกับ “การปฏิวัติ AI”
คือการตกงานหมู่ครั้งใหญ่

ระดับที่แทบจินตนาการไม่ออก

25

- คนที่ตระหนักว่า “สักวันงานที่ทำอยู่
อาจไม่มีให้ทำแล้วก็ได้” คือคนที่จะอยู่รอด

27

- “5 ทักษะ” ที่เป็นที่ต้องการอย่างยิ่ง
ในสังคมความรู้ระดับสูง 31
- “3 สิ่ง” ที่มนุษย์ไม่มีวันเอาชนะ AI ได้ 34
- คนที่เก่งแค่เรื่อง “เหตุผล”
จะถูกแทนที่ด้วย AI 38
- คำขมที่ว่า “มีความรู้รอบตัว” หรือ
“รู้ลึกรู้จริง” จะกลายเป็นคำที่ล้าสมัย 40
- แม้แต่ “ทักษะการใช้สัญชาตญาณ”
ของมืออาชีพก็ยังคงถูกแทนที่โดย AI 42
- หากดูกันที่เรื่อง “ราคา”
มนุษย์ก็สู้ AI ไม่ได้อยู่ดี 45
- ไม่ใช่แค่ “อาชีพขามูไร”
งานอะไรก็ตามที่ต้อง “ใช้ความรู้”
ก็ถือว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยง 48
- ผู้เชี่ยวชาญต่างก็พูดถึงเรื่อง “ถูก AI แย่งงาน”
แต่ไม่บอกว่าจะ “รับมือ” ได้อย่างไร 50
- จะพัฒนา “3 ทักษะ” ด้วยตัวเองได้อย่างไร 52
- บริษัทที่คุณทำงานอยู่ตอนนี้จะไม่ช่วยคุณ 55
- คนที่จะถูกคัดออกคือคนที่เรา “นึกไม่ถึง” 57

บทที่ 2

สังคมที่ให้ค่ากับ “วุฒิการศึกษา” กำลังจะล่มสลาย

ยังเป็นคน “วุฒิการศึกษาสูง” เท่าไหร่ ก็ยิ่งแพ้ AI ได้ง่ายขึ้นเท่านั้น

- ทำไมคนจบจากมหาวิทยาลัยดัง
ถึงเป็น “คนทำงานเก่ง” กันน้อยลง 61
- “คนที่บริษัทอยากได้ตัว” กับ
“คนทำงานเก่ง” แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง 62
- “3 สถานการณ์” ที่คนจบจาก
มหาวิทยาลัยดังมักต้องเผชิญ 65
- คนจบจากมหาวิทยาลัยดังที่เป็นคนทำงานเก่ง
ไม่ได้เก่งเพราะ “วุฒิการศึกษา” 68
- คนจบจากมหาวิทยาลัยดังที่เปลี่ยนสิ่งที่เป็น
“จุดแข็ง” ของตัวเองไม่ได้จะถูกคัดออก 69
- “ภพมายุชาของวุฒิการศึกษา” กับ
“เทพนิยายโทได” ที่ยังเชื่อกันไม่เลิก 71
- อุปสรรคเรื่อง “มนุษย์สัมพันธ์”
ที่คนจบจากมหาวิทยาลัยดังมักมีปัญหา 76
- “เหตุผลแท้จริง” ที่ฝ่ายบุคคล
เลือกจ้างคนจบจากมหาวิทยาลัยดัง 78

บทที่ 3

“ทักษะวิชาชีพ” ที่เป็นที่ต้องการในยุค AI คืออะไร

สิ่งที่สำคัญกว่า “ทักษะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง”
คือ “ทักษะการเรียนรู้จากประสบการณ์”
และ “ทักษะการส่งต่อ”

- “ทักษะวิชาชีพ” ไม่ได้เป็นแค่เรื่องของเทคนิคทางปฏิบัติ 85
- กบฏครั้งแรกของการพัฒนาทักษะคือ “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” 87
- เลิกคิดว่าแค่อ่านหนังสือก็พัฒนาทักษะได้ 89
- แยกแยะให้ออกว่าเป็น “ความรู้” หรือ “ภูมิปัญญา” 92
- สำคัญกว่าตอนนี้มี “ภูมิปัญญา” อยู่แค่ไหน 96
- “ทบทวนตัวเอง” แค่ 5 นาที ก็ช่วยสร้างความแตกต่างได้อย่างไม่น่าเชื่อ 97
- ควร “ทบทวนตัวเอง” ขณะที่ประสบการณ์ยัง “สดใหม่” 99
- มีอาชีพที่ถือกำเนิดตอน “กลางคืน” 101

- เทคนิคขั้นสูงสุดเป็นสิ่งที่ต้อง
เรียนรู้จาก “ครู” 104
- ภูมิปัญญา “ขั้นสูง” 108
- แม้แต่เรื่อง “ความคิดสร้างสรรค์”
สักวัน AI ก็ทำได้ 109
- ตลาดงานไม่ต้องการ “มนุษย์เจ้าโอเดี้ย
ที่ทำให้เป็นจริงไม่ได้” 111
- สิ่งที่สถาบันคลังสมองระดับโลกต้องการ
ไม่ใช่ “ความคิดสร้างสรรค์”
แต่เป็น “ทักษะด้านนวัตกรรม” 113

บทที่ 4

“ทักษะการสื่อสาร” สำหรับยุค AI เป็นอย่างไร

สิ่งที่สำคัญกว่าการ “พูดเก่ง” คือ “ภาษากาย”
กับ “ความเข้าใจใจ”

- 80 เปอร์เซ็นต์ของการสื่อสารคือภาษากาย 119
- คุณใช้ภาษากายได้ดีแค่ไหน 121
- สิ่ง AI ไม่ถนัดเลยคือ “ภาษากาย” 123

- ฝึก “คาดคะเน” และ “จินตนาการ”
ทุกครั้งหลังประชุม 124
- การ “มีอารมณ์ร่วม” ของมนุษย์
เป็นสิ่งที่ AI ไม่มีวันเลียนแบบได้ 127
- การมีอารมณ์ร่วมกับคนอื่นสำคัญกว่า
การที่คนอื่นมาอารมณ์ร่วมกับเรา 129
- การ “มีอารมณ์ร่วม” ไม่ใช่ความ
“สงสาร” หรือ “เห็นใจ” 131
- ถ้าไม่เคย “ลำบาก” ก็ไม่มีวันที่จะ
มีความสามารถในการ “มีอารมณ์ร่วม”
ที่แท้จริง 132
- สิ่งที่ต้องทำคือรีบลำบาก
ตั้งแต่ตอนยังหนุ่มสาว 134
- “อย่างคุณน่าจะเข้าใจ” 135
- “คนเคยลำบาก” กับ “คนไม่เคยลำบาก”
ในสายตาลูกน้อง 137
- ผู้นำชั้นยอดรู้ดีว่าความลำบากคือ
“โอกาสในการเติบโต” 140
- “หยุดยอดทัศนคติ” ในการมองปัญหา
ที่ผู้นำตัวจริงควรมี 142

บทที่ 5

“ทักษะองค์กร” สำหรับยุค AI

“ทักษะการบริหารจิตใจ” กับ “ทักษะความเป็นผู้นำที่ไม่หยุดเติบโต”

- ครึ่งหนึ่งของงานบริหารจัดการ
จะถูกแทนที่ด้วย AI 147
- “การบริหารขั้นสุดยอด”
ที่มีแต่মনุषย์เท่านั้นทำได้ 149
- “การบริหารจิตใจ”
ไม่ใช่ “การควบคุมจิตใจ” 150
- “พื้นที่เติบโต” เกิดขึ้นได้
ด้วยทัศนคติของหัวหน้า 152
- ยุคที่หัวหน้าทุกคนมีหน้าที่เป็น “ที่ปรึกษา” 153
- ไม่ใช่แค่ “ฟัง” แต่ต้อง “ฟังให้สุด” 155
- “การบริหารจิตใจ”
เป็นสิ่งที่มีแต่มนุषย์เท่านั้นทำได้ 157
- คำว่า “ชนะใจ” หรือ “ทักษะในการนำคน”
จะกลายเป็นคำที่ไม่มีใครใช้อีกต่อไป 159

บทส่งท้าย วิกฤติการณ์ AI คือโอกาสทอง ในการพัฒนาตัวเอง	171
ขอแสดงความขอบคุณ	177
ประวัติผู้เขียน	179

บทนำ

ทำไมถึงต้องพัฒนากิจกรรม
เอาไว้ตั้งแต่ตอนนี้

“พัฒนาทักษะ”

คนที่หยิบหนังสือที่มีชื่อทำนองนี้ขึ้นมาจำนวนไม่น้อย คงอดคิดไม่ได้ว่า “ถ้าเป็นคนทำงาน ใคร ๆ ก็รู้อยู่แล้วว่า ต้องคอยพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ทำไมยังจะออกหนังสือแบบนี้มาอีกนะ...”

ผมขอตอบคำถามนี้ตรง ๆ ตั้งแต่ตอนนี้เลย

นั่นก็เพราะนับจากนี้ไป การ “พัฒนาทักษะ” จะทวีความสำคัญยิ่งกว่าที่ผ่านมาแบบเทียบไม่ติด เหตุผลที่ทำให้เป็นเช่นนั้นมียู่ 3 ข้อ ได้แก่

1. ทักษะจะกลายเป็นสิ่งที่ตกยุคได้อย่างรวดเร็ว
2. วุฒิการศึกษาจะไม่มีสำคัญอีกต่อไป
3. การมาถึงของ AI

ผมจะอธิบายเหตุผลทั้ง 3 ข้อนี้ให้เข้าใจแบบง่าย ๆ

เหตุผลข้อที่ 1 “ทักษะจะกลายเป็นสิ่งที่ตกยุคได้อย่างรวดเร็ว”

คนส่วนใหญ่เชื่อว่าหากต้องการสร้างผลงานดี ๆ ที่ทุกคนให้การยอมรับ สิ่งที่ต้องทำคือการพัฒนาทักษะความสามารถให้สูงขึ้น นี่เป็นสิ่งที่เชื่อกันจนกลายเป็นสามัญสำนึก และเมื่อก่อนคนที่สั่งสมประสบการณ์จนมีทักษะระดับหนึ่งก็สามารถใช้ทักษะนั้น “หากินได้ตลอดชีวิต” จริง ๆ

ปัญหาคือโลกทุกวันนี้เป็นยุค “ปีของสุนัข” หรือ “ปีของหนู” หรือก็คือเป็นยุคที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรวดเร็วราวกับเวลาผ่านไปเร็วขึ้นแบบปีอายุของสุนัขหรือหนู ความเปลี่ยนแปลงที่เคยต้องใช้เวลา 7 ปี หรือ 18 ปีกลับเกิดขึ้นภายในปีเดียว*

ด้วยเหตุนี้ ทักษะที่ได้จากการฝึกฝนในวัยหนุ่มสาว จึงกลายเป็นสิ่งที่ตกยุคและไร้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จึงเป็นสิ่งที่ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นกว่าเดิม

* 1 ปีของมนุษย์เท่ากับ 7 ปีของสุนัขและ 18 ปีของหนู

นอกจากนั้น อีกปัจจัยหนึ่งที่เข้ามาซ้ำเติมก็คือการมาถึงของยุคที่ “มนุษย์อายุยืนถึง 100 ปี”

จริงอยู่ว่าการที่มนุษย์มีอายุขัยยืนยาวขึ้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าคนส่วนใหญ่อยู่ได้จนอายุ 100 ปี ชั่วชีวิตย่อมต้องมีการเปลี่ยนงานนับครั้งไม่ถ้วน การพัฒนาทักษะจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำตลอดชีวิต

เหตุผลข้อที่ 2 “วุฒิการศึกษาจะไม่มีค่าสำคัญอีกต่อไป”

ยุคสังคมอุตสาหกรรมของศตวรรษที่ 20 สิ้นสุดลง ณ ตอนนี้เป็นช่วงต้นศตวรรษที่ 21 อาจพูดได้ว่าสังคมญี่ปุ่นได้ข้ามผ่านสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Society) และสังคมความรู้ (Knowledge Society) มาแล้ว ปัจจุบันสังคมของเรากำลังอยู่ในยุค “สังคมความรู้ระดับสูง”

ทั้ง ๆ อย่างนี้ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นกลับยังอยู่ในยุคสังคมอุตสาหกรรมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

แน่นอนว่าหากมองย้อนกลับไปยังยุคสังคมอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 20 เราจะเห็นว่าระบบการศึกษาญี่ปุ่นสามารถผลิต “คนเรียนเก่ง” ที่ “ทำงานเก่ง” ได้ จะว่าเป็นยุคที่วุฒิการศึกษามีค่าเทียบเท่ากับความสามารถในการทำงานก็ว่าได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับสังคมความรู้ระดับสูงของ
ศตวรรษที่ 21 การเป็นคนเรียนเก่งที่มี “วุฒิการศึกษา
สูง” ของระบบการศึกษาญี่ปุ่นไม่ได้เป็นเครื่องการันตี
ว่าจะทำผลงานออกมาได้ดีอีกต่อไป

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ก็เพราะสังคมความรู้ระดับสูง
เป็นสังคมที่มีนวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มันเป็นสังคม
ที่คนธรรมดาทั่วไปสามารถเชื่อมต่อกันเพื่อพูดคุยถึงความ
ฝันและความมุ่งมั่นร่วมกันได้ สิ่งที่เป็นที่ต้องการจึงไม่ใช่
องค์กรธุรกิจใหญ่ยักษ์ แต่เป็นคนที่สร้างเครือข่ายเป็น
มีความรู้ความสามารถ และมีความเป็นผู้นำมากพอจะหา
พวกพ้องมาช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานที่ยอดเยี่ยมได้สำเร็จ

เพราะฉะนั้น คนที่จะเป็นที่ต้องการในสังคมความรู้
ระดับสูงจึงเป็นคนที่ทักษะดังต่อไปนี้

“ทักษะด้านนวัตกรรม”

“ทักษะในการสร้างเครือข่าย”

“ทักษะความเป็นผู้นำ”

แต่น่าเสียดายที่ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน
ไม่สามารถสร้างบุคลากรที่เป็นที่ต้องการของสังคม
ความรู้ระดับสูงได้ จึงไม่แปลกที่ระยะหลังมานี้เรามากได้ยิน

เรื่อง “คนจบจากมหาวิทยาลัยดัง” ไม่เก่งสมความคาดหวัง
อยู่บ่อย ๆ

ถ้าอยากเป็น “คนทำงานเก่ง” ของสังคมความรู้
ระดับสูง เราต้องไม่พอใจอยู่กับแค่ “วุฒิการศึกษา”
หรือความเป็น “คนเรียนเก่ง” แต่ต้องพยายามพัฒนา
ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานของตัวเองอยู่เสมอด้วย

นี่คือเหตุผลที่ทำให้ผมเชื่อว่าในยุคนี้ “วุฒิการศึกษา
จะไม่มีค่าสำคัญอีกต่อไป” และนั่นทำให้เราต้องให้ความสำคัญ
สำคัญกับการพัฒนาทักษะมากขึ้น

เหตุผลข้อที่ 3 “การมาถึงของ AI”

นี่คือเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้การพัฒนาทักษะ
กลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญระดับคอขาดบาดตาย จากนี้ไป
เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือ AI จะพัฒนาแบบก้าวกระโดด
และส่งอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง โดยผลกระทบที่เห็นชัด
ที่สุดก็คือ ใน “ยุค AI” งานที่เคยเป็นหน้าที่ของมนุษย์
จะถูก AI เข้ามาแทนที่

ผลที่ตามมาคือ หากไม่พยายามพัฒนาทักษะที่
ไม่อาจใช้ AI ทำแทนได้ติดตัวไว้เสียตั้งแต่ตอนนี้ ไม่ช้า
เราก็จะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ “ถูก AI แย่งงาน” ไป
ในที่สุด

เริ่มเห็นแล้วใช่ไหมครับว่าทำไมการพัฒนาทักษะถึงเป็นสิ่งจำเป็น และทำไมเหตุผลที่สำคัญที่สุดถึงเป็น “การมาถึงของ AI”

ทุกวันนี้เราได้ยินคนพูดถึงเรื่อง “ถูก AI แย่งงาน” กันอย่างหนาหู และถ้ากวาดตามองไปรอบ ๆ ก็ก็จะเห็นหนังสือหรือนิตยสารที่ว่าด้วยประเด็นนี้วางขายอยู่เต็มไปหมด เนื้อหาที่มักถูกเน้นเป็นพิเศษก็หนีไม่พ้นอาชีพที่จะได้รับผลกระทบและแรงงานประเภทที่จะตกงาน แต่น่าแปลกที่กลับไม่ค่อยมีใครพูดถึง “คนที่จะไม่ตกงาน” หรือ “คนที่เป็นที่ต้องการ” กันสักเท่าไร

หนังสือเล่มนี้จึงจะมาพูดถึงเรื่องนั้น

ในบทที่ 1 ผมจะปูพื้นฐานว่าการมาถึงของ AI ส่งผลต่อทักษะความสามารถที่เป็นที่ต้องการของตลาดงานอย่างไร

บทที่ 2 จะว่าด้วยเรื่องระบบการศึกษาของญี่ปุ่นและอธิบายว่าทำไมวุฒิการศึกษาถึงไม่มีความสำคัญอีกต่อไป

บทที่ 3-5 จะเป็นเรื่องของ “3 ทักษะ” ที่เป็นที่ต้องการในยุค AI และต้องทำอะไรถึงจะมีทักษะที่ว่านี้ติดตัว